

С Т А Н О В И Щ Е

От проф. д. ю. н. Димитър Радев Радев-преподавател по Теория на държавата и правото. Политически и правни учения в Юридическия факултет на УНСС- София, определен за член на научното жури за защита на дисертационен труд за присъждането на научната степен „доктор на науките“ на проф. д- Георги Петков Близнашки по професионално направление „Право“, докторска програма „Конституционно право“ на тема „Общо учение за конституцията“

Със заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ № 390/02.04.2019. съм включен в научното жури, което трябва да даде оценка на дисертационния труд на проф. д-р Георги Близнашки на тема „Общо учение за конституцията“ за присъждането на научната степен „доктор на науките“.

Представеният научен труд е в обем от 861 страници и включва предговор, въведение, три раздела и четиринадесет глави. Разделите са подредени както тематично, така и исторически и логически. Те следват своята логика, както и историзма и актуалността, т.е. авторът преминава от корените на конституционализма, за да достигне до съвременните му измерения.

В първи раздел проф. Близнашки дава дефиниции за основни понятия като конституционализъм, абсолютизъм, либерален конституционализъм и демократичен конституционализъм. Това не са просто дефиниции, а цялостни концепции и дори бих казал, доктрини за отделните основни понятия. Проф. Близнашки демонстрира отлични познания върху историческото развитие на конституцията и конституционализма, което говори за богата обща и правна култура. Всяко от определенията, които той дава, носят характеристиките на задълбочения, ерудиран и високо интелигентен и правно и академично начетен учен.

Във втори раздел авторът прави задълбочен и аналитичен преглед на конституциите във водещите европейски държави. В тази връзка той демонстрира великолепни познания не само върху историята на държавата и правото, но и върху отделните правни доктрини, школи, а така също и върху чисто историческите факти. В този раздел той дава подробна характеристика на понятието учредителна власт, която е основа на държавата. Специално внимание авторът е посветил на демократичната учредителна власт, което говори и за изначалните демократични възгледи на самия творец. В този раздел той е отделил подобаващо внимание и на

конституционната ситуация и в българската държава- Търновската конституция от 1879г. и останалите български конституции.

В раздел трети проф. Близнашки е разгледал най-подробно и на висок научен език същността на конституцията. Като е третирали тази тема, той не се е задоволил да коментира и тълкува правни текстове , а е направил логически и правно обосновани изводи, по същество е извършил това, което бихме нарекли философия на конституционализма и на конституцията. Авторът е дефинирал понятието функция и то от гледна точка както на правната наука изобщо, така и на конституционното право. Известно е, че функцията и по-специално държавната функция, е понятие на публичното право, тя е основно направление от дейността на един публичноправен субект. В труда авторът е дал правилно становище относно функцията на конституцията. Според него функцията на конституцията обхваща основните направления на нейното въздействие върху обществено-политическите взаимодействия. В тази връзка проф. Близнашки достига до извода, че всяка конституция се създава, „когато хората желаят да поставят ново начало в националния политически живот.“

В същия раздел трети авторът разглежда основните концепции за конституцията, като застъпва мнението , че е налице еволюция на понятието за конституцията. Той определя триизмерното значение на основния закон: конституцията като обществен договор, конституцията като юридически израз на фактическото съотношение на силите и конституцията като основополагащо политическо решение. Тези изводи безспорно представляват принос в нашата правна литература и говорят за задълбочения характер на труда, а така също за неговата новост, модерност и правно-философска природа.

Когато говори за функцията на основния закон, проф. Близнашки въвежда нови понятия, като подчертава следните функции: интегрираща, легитимираща, насочваща, организираща, ограничаваща и отваряща. Например ограничаващата функция е в пряка връзка с учението за правовата държава, тъй като самото понятие правова държава възниква с идеята за ограничаване на самата държава в рамките на основните и функции и недопускането на намесата и в личния живот на гражданина. Това безспорно е една либерална идея, плод на немския либерализъм от края на 18 век. Проф. Близнашки като ерудиран учен безспорно е изразил мнението си относно връзката на ограничаването на държавата с идеята за правовата държава. Изключително точни, правилни и задълбочени са неговите изводи за същността на правовата държава, нейното развитие във времето и запазването и като един от фундаментите на демокрацията .

Пак в същия трети раздел авторът е разгледал видовете конституции и то от гледна точка не само на правните догми, но и на правните ценности. Изобщо изводът, който може да се направи е, че авторът е привърженик на ценностното начало в правната наука, а не толкова на нормативно-догматичното и формално-юридическото. Това говори за широкия научен кръгзор на автора, за богатата му култура, ерудиция и широта изобщо на възгледите му, но не широта в смисъла на поставянето на всички проблеми , така да се каже „накуп“, и абсолютизирането на темата- в случая темата за конституцията - а широта в един интелектуален и културологичен аспект.

Проф. Близнашки е засегнал детайлно и въпроса за политическото и юридическото върховенство на конституцията. Последното го е разгледал не просто като степенуване на правни норми, т. нар. нормативна йерархия, а в един по-широк ценностен аспект. Според него юридическото върховенство се изразява като възприема конституцията в качеството и на *lex superior* и той е обяснил твърде удачно какво има предвид. Според него конституционната

държава се опира върху два основни стълба :политически принцип на демокрацията, от една страна и юридически принцип на върховенството на конституцията , от друга страна. И тук следва съответния нов извод, който прави авторът , а именно, че „ в контекста на конституционната държава се съчетават демократичният принцип на народния суверенитет и идеята за ограничаване на властта на управляващите като учредена власт в рамките на представителната демокрация.“

Авторът е разгледал и темата за гаранциите за върховенството на конституцията. Основното предназначение на гаранциите, според него, е да възпират и ограничават властта на държавните органи в очертаните за тях конституционни рамки, като по този начин тяхната дейност се насочва към задоволяване на общите интереси, които са им поверени. В труда са разгледани трите главни гаранции за върховенството на конституцията: политически, юрисдикционни и материални.

Проф. Близнашки прави анализ и на понятието конституционна идентичност, едно понятие, възникнало през двадесетте години на миналия век в Германия и главно в трудовете на видния учен- конституционалист Карл Шмит. Същият е известен и с прочутия си труд „Легитимност и легалност“. Авторът достига до свои собствени изводи, като е показал завидна аналитичност и прецизност при боравенето с понятията, сравнително непознати за нашата правна литература. Според него „идентичността на една конституция опира до нейната същност като политически и правов ред. А това означава, че идентичността на конституцията се определя от онези нейни черти, които я индивидуализират и без които тя не би могла да бъде същата.“

Особен интерес в труда представлява третирането на понятието конституционен патриотизъм. Основното предназначение, според автора, на конституционния патриотизъм, е да се осигури политическа стабилност и социална кохезия. Това понятие, също така, е свързано с конституционната, пък и с историята изобщо на Германия и по-специално на тогавашната Федерална Република Германия в по-ново време, а именно след Втората световна война. Конституционният патриотизъм, макар и вид ограничение на демокрацията, допринася за крайната цел на политиката, а именно: установяването и поддържането на мира. Бихме заключили, че тук дилемата е : социален мир и политическа стабилност или същинска демокрация, т. е демокрация от класически вид. Проф. Близнашки е уловил, така да се каже, този тънък момент и напълно безпристрастно, обективно и вярно е разгледал характеристиките и на двете алтернативи. Той правилно е отбелязал, че концепцията за конституционния патриотизъм се свързва с името на Юрген Хабермас, който, както е известно, спада към прочутата „Франкфуртска школа“- като политическа, социална и правна доктрина.

Явно, че авторът отлично познава творчеството на Хабермас, но като анализира неговите концепции, той не просто преразказва научните тези на Хабермас, но и достига до свои собствени изводи, които имат оригинален и истински творчески и новаторски характер. Този факт за сетен път показва високата ерудиция на проф. Близнашки, великолепна аналитичност и задълбочена мисъл.

Трудът на проф. д-р Георги Близнашки „Общо учение за конституцията“ съдържа множество положителни характеристики и приноси. По-важните от тях се съдържат в следното :

1.Авторът разглежда и въвежда нови понятия за българската конституционна теория. Тези понятия бяха разгледани по-горе в становището. Те са съществен принос за българската правна литература.

2. Самият обем на труда говори за неговата тежест не само в количествено, но и в качествено отношение. Тези над 800 страници не са просто запълнени с коментари на правни текстове, текстове от закони и нормативни актове, но всеки ред е плод на собствената мисъл на автора.

3. Изключително впечатление прави, както бе отбелязано и преди това в становището, което представям на уважаемото научно жури, изключителната ерудиция, богатата обща и правна култура, завиден интелект на автора.

4. Трудът ще бъде от голяма полза както за студентите, но и за всеки юрист. Той е образец на това как всеобхватно, а не кратко и понякога повърхностно, трябва да изглежда един труд, който обхваща на практика всички понятия на конституционализма. Бих казал, че повече от този резултат не би могло да се очаква.

5. Трудът е истински пример за научна работоспособност, новаторство, дълбока мисъл и блестяща ерудиция. Бих казал, че малко хора измежду нас биха написали такова същинско произведение на правната наука, но не на тази правна наука, която коментира нормативни актове и съдебна практика, а която съдържа истински новости и разкрива безкрайни хоризонти за бъдещи нови научни изследвания.

6. Стилът на проф. Близнашки е на високо научно и онтологично ниво. Същевременно, той е достъпен, ясен, показва бистра и дълбока мисъл. Считаю, че той е написан така, че да бъде разбран от всеки студент, от всеки юрист, от всеки учен или дори който и да е човек, който има интерес и проявява такъв към социалната тематика изобщо.

7. Според мен този значителен - бих го квалифицирал - крупен труд - е излязъл извън рамките на отрасловата дисциплина Конституционно право и далеч надхвърля изискванията за една традиционна правна монография. Това е така, защото авторът умело и с ерудиция е разгледал въпроса за конституцията във връзка с други значими явления като демокрация, политическа система, държавно устройство и държавно управление, държавен апарат, парламентаризъм, правова държава. За това му е помогнало и ползването на ценностния подход, а не тесния формално-юридически и позитивистко-емпирически метод. Този широк поглед красноречиво говори за широкия поглед и широтата на възгледите на автора, на неговата ерудиция и безспорна висока интелигентност.

Бих казал, че този труд по същество представлява философия на конституционализма - глобално, изключително задълбочено и същностно изследване на конституцията и нейните измерения в демокрацията, политиката, държавата и правото.

Този значим труд е апотеоз на дългогодишните творчески усилия на автора, на неговите дългогодишни изследвания, материализирани и в предишните му значими трудове, посветени на парламентаризма, на формите на държавата, на демократичното управление на държавата. Не бих казал, че това е венец на неговите усилия, защото съм сигурен, че проф. Близнашки ще зарадва аудиторията и юридическата общност с нови значими произведения.

Бих искал да споделя и още нещо. Познавам проф. Близнашки от далечната 1988г., когато се запознахме в Народната библиотека. По-голяма част от времето си той прекарваше над книгите. Безспорно за научните му приноси значение има и отличното владение на чужди езици и най-вече на английския, който той владее напълно свободно, а така също влияние е оказало и отличното познаване на западната демокрация, на демократичните традиции, на историята на държавата и държавното управление.

Всички тези качества в съвкупност са изградили проф. Близнашки като изтъкнат учен, истински интелектуалец и отличен преподавател. Сред студентите се ползва, както и сред колегите си, с безспорен авторитет, който, освен на научните му качества, се дължи и на чисто човешките му качества- общителност, широта на възгледите, висок професионален и човешки морал.

Няма никакво съмнение, че трудът не само покрива, но и далеч надхвърля нормативните изисквания за придобиване на научната степен „доктор на юридическите науки“. Смело мога да заявя, че този труд е истинско събитие за юридическата общност.

Поради изложеното в настоящето становище и на основание на съответните правни норми от Закона, както и от вътрешните правила на Варненския Свободен Университет, с пълна увереност и убеденост, препоръчвам на почитаемото научно жури да даде научната степен „доктор на науките“ на проф. д-р Георги Петков Близнашки за неговия дисертационен труд „Общо учение за конституцията“.

10.04.19.

дал становището:

проф. д. ю. н. Димитър Радев

София